СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ РАУФА АБЛЯЗОВА

СИЛАБУС
«АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

1 Загальні відомості про освітню компоненту і викладача:

Спеціальність	С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація С1.01 Економіка)»
Освітньо-наукова програма	Економіка
Освітній ступінь	Доктор філософії з економіки
Статус освітньої компоненти	вибіркова
Рік, семестр вивчення	2 рік, 3 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	4
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції - 16 год.
	Практичні / семінарські – 16 год.
	Самостійна робота - 88 год.
Вид індивідуального завдання	реферат
Форма підсумкового контролю	залік
Кафедра (назва, № кабінету, корпоративна e-mail)	Кафедра економіки, маркетингу, обліку і оподаткування kaf-oblik@suem.edu.ua
Дні занять	Відповідно до розкладу
Консультації	Відповідно до графіку консультацій
Викладач (ПІП, науковий ступінь, вчене звання):	Ус Галина Олександрівна, д.е.к., професор
Профіль викладача: Google Scholar: ORCID:	Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=r_ydVzoAAAAJ ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8954-591X
Контактні дані (телефон, e-mail)	us@suem.edu.ua

2 Опис навчальної дисципліни:

Анотація:	Дисципліна «Академічна доброчесність» спрямована на формування у здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії системи знань про принципи, норми та інструменти забезпечення академічної доброчесності в освітній і науковій діяльності, а також практичних навичок їх застосування. Курс має універсальне наукове ядро й професійну траєкторію для здобувачів спеціальності 051 «Економіка». Вона передбачає роботу з емпіричними даними, економіко-математичними моделями, економічними джерелами та виданнями. Дисципліна охоплює нормативно-правові та етичні засади академічної доброчесності, види її порушень, правила роботи з джерелами й цитування, технічні засоби перевірки текстів, публікаційну етику та питання інтелектуальної власності. Окремо розглянуто доброчесність у науково-педагогічній діяльності та в емпіричних і модельних дослідженнях, що є основою кваліфікованої підготовки дисертації та публікацій у провідних наукових виданнях.
Мета та завдання:	**Мета**: формування у здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії академічної культури й етичної дослідницької позиції. Для цього вони мають опанувати знання та інструменти, необхідні для дотримання вимог академічної доброчесності під час виконання наукових досліджень, підготовки дисертації та публікацій і здійснення науково-педагогічної діяльності. **Завдання**: - засвоїти нормативно-правову базу й принципи академічної доброчесності, а також професійної етики вченого; - навчитися розрізняти види порушень академічної доброчесності й запобігати їм у власній науковій та освітній діяльності; - сформувати вміння здійснювати пошук, критичний аналіз і коректне використання наукових джерел із належним цитуванням та посиланням; - опанувати використання реферативних і наукометричних баз даних, систем виявлення текстових збігів та правил застосування інструментів штучного інтелекту в дослідженні; - сформувати навички етичної підготовки та оприлюднення результатів досліджень: авторство й співавторство, вибір видань, рецензування, дотримання прав інтелектуальної власності; - опанувати принципи доброчесності в роботі з емпіричними даними, відтворюваності результатів і прозорості моделювання в економічних дослідженнях; - сформувати готовність забезпечувати доброчесність в освітньому процесі й у науковому колективі.

Мета орієнтована на формування у здобувачів таких компетентностей:	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності. СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей. СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності. СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.
Результати навчання (відповідно до освітньо-наукової програми):	РН04. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи. РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях. РН07. Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності. РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

	РН09 (умовно, якщо буде нова тема 5 нижче). Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.
Очікувані результати навчання:	Вивчивши курс, здобувач повинен ***знати***: - зміст і принципи академічної доброчесності та норми законодавства про освіту, вищу освіту, наукову і науково-технічну діяльність та авторське право; - види порушень академічної доброчесності, їх ознаки та відповідальність за них; - вимоги до цитування, посилань і оформлення бібліографічних описів, правила перефразування та використання чужих результатів; - можливості реферативних і наукометричних баз даних, а також систем перевірки текстових збігів та їх обмеження; - засади публікаційної етики, критерії вибору наукових видань, ознаки недобросовісних («хижацьких») видань; - вимоги до доброчесності емпіричних даних і моделювання в економічних дослідженнях; - права та обов'язки здобувача ступеня доктора філософії, наукового керівника та науково-педагогічного працівника. Вивчивши курс, здобувач повинен ***вміти***: - ідентифікувати ризики академічної недоброчесності у власній науковій роботі й оцінювати їх; - виконувати пошук джерел у наукометричних базах і критично аналізувати наукові публікації, виділяючи невирішені питання за темою дослідження; - коректно використовувати, цитувати та оформлювати джерела й інтерпретувати звіт системи перевірки текстових збігів; - обґрунтовувати розподіл авторства в колективних публікаціях і добирати видання для оприлюднення результатів; - документувати походження та обробку даних, забезпечувати відтворюваність розрахунків і прозорість моделей у власному дослідженні; - застосовувати принципи академічної доброчесності в організації навчальних занять і оцінюванні результатів навчання; - розкривати використання інструментів штучного інтелекту у дослідженні відповідно до вимог закладу та видавців.

3 Перелік тем:

Змістовий модуль 1. Засади академічної доброчесності

Тема 1. Академічна доброчесність: поняття, принципи та нормативно-правові засади
Зміст і соціальне призначення академічної доброчесності. Принципи доброчесності в науковій і освітній діяльності. Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» (ст. 42), «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права». Міжнародні кодекси та стандарти доброчесності в дослідженнях. Положення й кодекс честі університету.

Тема 2. Академічна культура та доброчесність в освітньо-науковому середовищі
Академічна культура й етичні стратегії вченого. Права й обов'язки здобувача ступеня доктора філософії, наукового керівника, науково-педагогічного працівника. Конфлікт інтересів. Доброчесність в організації навчальних занять, оцінюванні та керівництві науковими колективами. Університет як середовище формування академічної культури.

Тема 3. Порушення академічної доброчесності та відповідальність
Академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Ознаки порушень, процедури розгляду, відповідальність. Запобігання порушенням.

Змістовий модуль 2. Інструменти доброчесності в науковій роботі

Тема 4. Робота з джерелами: пошук, цитування та оформлення
Пошук і відбір наукових джерел. Реферативні й наукометричні бази, ідентифікатори автора. Види цитування, перефразування, посилання та бібліографічні описи, стилі оформлення. Критичний аналіз публікацій.

Тема 5. Технічні засоби перевірки текстів і штучний інтелект у дослідженні
Системи виявлення текстових збігів: принципи роботи, інтерпретація звіту, обмеження. Інструменти штучного інтелекту в науковій роботі: допустимі форми використання, розкриття, ризики.

Тема 6. Публікаційна етика та інтелектуальна власність
Авторство й співавторство. Рецензування. Вибір видань, відкритий доступ, недобросовісні («хижацькі») видання. Принципи етики публікацій. Права інтелектуальної власності на результати наукових досліджень, комерціалізація.

Тема 7. Доброчесність емпіричних і модельних досліджень в економіці
Походження, збирання й обробка даних. Етика використання персональних і конфіденційних даних. Відтворюваність результатів, документування розрахунків і моделей, прозорість припущень. Ризики некоректних статистичних практик та вибіркового подання результатів. Відкритість даних і коду.

4 Тематика і плани лекцій

№ з/п	Назва теми	План лекції	Обсяг у годинах
1	Академічна доброчесність: поняття, принципи та нормативно-правові засади	Зміст і соціальне призначення академічної доброчесності. Принципи доброчесності в науковій і освітній діяльності. Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» (ст. 42), «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права». Міжнародні кодекси та стандарти	2

		доброчесності в дослідженнях. Положення й кодекс честі університету.	
2	Академічна культура та доброчесність в освітньо-науковому середовищі	Академічна культура й етичні стратегії вченого. Права й обов'язки здобувача ступеня доктора філософії, наукового керівника, науково-педагогічного працівника. Конфлікт інтересів. Доброчесність в організації навчальних занять, оцінюванні та керівництві науковими колективами. Університет як середовище формування академічної культури.	2
3	Порушення академічної доброчесності та відповідальність	Академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Ознаки порушень, процедури розгляду, відповідальність. Запобігання порушенням.	2
4	Робота з джерелами: пошук, цитування та оформлення	Пошук і відбір наукових джерел. Реферативні й наукометричні бази, ідентифікатори автора. Види цитування, перефразування, посилання та бібліографічні описи, стилі оформлення. Критичний аналіз публікацій.	2
5	Технічні засоби перевірки текстів і штучний інтелект у дослідженні	Системи виявлення текстових збігів: принципи роботи, інтерпретація звіту, обмеження. Інструменти штучного інтелекту в науковій роботі: допустимі форми використання, розкриття, ризики.	2
6	Публікаційна етика та інтелектуальна власність	Авторство й співавторство. Рецензування. Вибір видань, відкритий доступ, недобросовісні («хижацькі») видання. Принципи етики публікацій. Права інтелектуальної власності на результати наукових досліджень, комерціалізація.	2
7	Доброчесність емпіричних і модельних досліджень в економіці	Походження, збирання й обробка даних. Етика використання персональних і конфіденційних даних. Відтворюваність результатів, документування розрахунків і моделей, прозорість припущень. Ризики некоректних статистичних практик та вибіркового подання результатів. Відкритість даних і коду.	4
		Усього годин	**16**

5 Тематика семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми заняття	Обсяг у годинах
1	Особливості впровадження освіти в Україні. «Академічна доброчесність» навчальна дисципліна: мета та завдання.	2
2	Зміст поняття академічна доброчесність. Історичний аспект підходу до проблеми академічної нечесності.	2
3	Система забезпечення академічної доброчесності в освітньо-науковому середовищі СУРА.	2
4	Академічна мобільність. Права та обов’язки здобувача вищої освіти.	2
5	Академічна доброчесність та її порушення. Кодекси честі.	2
6	Інтелектуальність власність та її порушення.	2
7	Усне та писемне наукове мовлення. Цитування та бібліографування.	2
8	Міжнародні онлайн-ресурси: пошук інформації в Google, Google Scholar, Google Books. Науково-метричні бази даних Scopus, Web of Science та ін.	2
	Усього годин	**16**

6 Самостійна робота здобувача

№ з/п	Назва теми СРС	Обсяг у годинах
1	Суть, базові принципи та структурно-системна диспозиція академічної доброчесності	12
2	Суть, базові норми та принципи наукової етики	10
3	Інтелектуальна власність та наукова етика	10
4	Авторське право та плагіат	12
5	Мистецтво академічного письма з позицій академічної доброчесності	10
6	Видавнича недоброчесність та маніпуляції з наукометрією	10
7	Як не заблукати в хащах журнальних видань	12
8	Псевдонаука та псевдонауковці	12
	Усього годин	**88**

7 Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання передбачає підготовку реферату.

Теми рефератів

1. Культура наукової комунікації.
2. Усна наукова інтеракція.
3. Писемне наукове мовлення.
4. Жанрове розмаїття академічного письма.
5. Академічна доброчесність у науковій діяльності.
6. Техніка створення якісних наукових текстів.
7. Цитування та бібліографування під час підготовки наукових студій із міжнародних економічних відносин.
8. Оптимізація роботи з пошуку наукової літератури з міжнародних економічних відносин.
9. Моральні норми ставлення педагога до своєї праці як віддзеркалення специфіки педагогічної діяльності.
10. Культура спілкування педагога в системі моральних відносин.
11. Етичні проблеми окремих стадій наукового діяльності.
12. Сучасна наукова комунікація у концепції Н. Лумана.
13. Роль і місце академічної доброчесності в системі освіти.
14. Академічне середовище як місце формування особливого ідеалу моральності, значення цього ідеалу для культури.
15. Академічна культура як складова академічної доброчесності.

8 Перелік запитань для підготовки до підсумкового контролю (залік)

1. Зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення.
2. Предмет академічної доброчесності. Критерії визначення предмету академічної доброчесності.
3. Всезагальний, загальний і спеціальні (окремі) методи та їх класифікація. Структура академічної доброчесності.
4. Основні чинники структурних елементів академічної доброчесності.
5. Змістове наповнення поняття «академічна доброчесність» у законі України «Про вищу освіту».

6. Поняття «академічна доброчесність» у структурі моральної свідомості особистості.

7. Складові поняття академічної доброчесності.

8. Принципи академічної доброчесності. Особливості реалізації вимог академічної доброчесності у закладі вищої освіти.

9. Роль і місце академічної доброчесності в науково-дослідній діяльності й у системі вищої освіти.

10. Нормативно-правова база з дотримання академічної доброчесності в Україні.

11. Синергія науковця та програмних засобів перевірки наукових робіт як вирішальний фактор виявлення проявів академічної не доброчесності.

12. Проблема співвідношення моральних цілей і засобів моральної діяльності особистості в освітній і науковій сфері.

13. Нерозривність принципів академічної свободи і відповідальності; прав і обов'язків усіх учасників навчального процесу.

14. Поняття плагіату, його різновиди.

15. Плагіат у науковій діяльності.

16. Принципи коректного використання чужого тексту.

17. Основні прояви академічної недоброчесності

18. Форми та методи запобігання академічній нечесності.

19. Мотивація приходу у науку. Вибір теми дослідження. ,

20. Виконання процедур перевірки та експертизи. Проблема принципу обґрунтованості твердження.

21. Норми цитування. Співавторство. Проблема першості відкриття.

22. Етичні норми наукової дискусії. Потреба розмежування наукової та особистісної критики.

23. Мотивація наукових спорів. Окремі прийоми ведення дискусії.

24. Міжособистісні стосунки у науковому колективі та їх моральні аспекти. Стосунки «Учитель – учень» у науці.

25. Моральні аспекти функціонування наукових шкіл. Проблема авторитету у науці. Фальсифікація у науці.

26. Фальсифікація як метод теоретичного пізнання та як зумисне введення в оману. Істина та хиба у логіці та науці.

27. Відмінності між гіпотезою, моделюванням, проектуванням та фальсифікацією. Помилки та свідоме викривлення фактів.

28. Фабрикація даних. Наука та її антиподи: лженаука, пара наука, псевдонаука; умови їхньої появи, розвитку та їхні моральні.

29. Поняття чесності, доброчесності, академічної доброчесності.

30. Відкритий доступ як засіб сприяння академічній доброчесності.

31. Види порушень академічної доброчесності.

32. Кодекс академічної доброчесності закладу вищої освіти.

33. Процедури забезпечення академічної доброчесності в освітній діяльності.

34. Органи контролю за дотриманням академічної доброчесності.

35. Стандарт 15 ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

36. Попередження плагіату в освітньому процесі. Перевірка, виявлення плагіату та його усунення.

37. Порядок розгляду факту академічного плагіату та застосування дисциплінарних стягнень.

38. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах.

39. Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату.

40. Основні характеристики систем для перевірки академічних текстів на плагіат.

9 Рекомендовані джерела інформації

1. Мандрик-Мельничук Марія. Академічна доброчесність та механізми протидії корупції: підручник. Чернівці : БДМУ, 2025. 228 с. URL: https://dspace.bsmu.edu.ua/bitstream/123456789/27708/1/Pidruchnyk%20Akadem.dobroch.%20Mandryk_ukr._2025.pdf.

2. Інновації у змісті професійної підготовки майбутніх докторів філософії: навчальний посібник / М.П. Вовк, О.М. Семеног, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. 323 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746574/2/%D0%92%D0%BE%D0%B2%D0%BA_%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3_%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2025_.pdf.

3. Основи наукових досліджень та академічна доброчесність: навчальнометодичний посібник. Укл.: І.А. Корнієнко, Ю.В. Кузьменко. Миколаїв: НУНП ім. В.О.Сухомлинського, 2025. 150 с. URL: https://eir.nuos.edu.ua/handle/123456789/10722.

4. Рускуліс Л. Академічна доброчесність: навч-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2022. 86 с. URL: http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1094/1/%D0%A0%D1%83%D1%81%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%96%D1%81%20%D0%9B._%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf.

5. Академічне письмо: навч. посібник / Уклад. Ревуцька С.К., Зінченко В.М. Кривий Ріг, 2019. 130 с. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1644/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D0%B8%D1%81%D1%8C%D0%BC%D0%BE.pdf.

10 Оцінювання результатів навчання

Схема розподілу балів:

Залік	70 балів (поточний контроль)	30 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

Залік	45 балів (поточний контроль)	15 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	

Система оцінювання результатів навчання:

1) *Максимальна кількість балів, які здобувачів може здобути протягом семестру – 100.*
2) *Допустимий пороговий рівень для отримання заліку – 60 балів.*
3) *Оцінювання роботи на семінарських (практичних), лабораторних заняттях, самостійної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «5».*

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни:

Поточний контроль: *MAX = 70 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 45 балів*	*Доповіді на семінарських заняттях*
	Звіти з виконання практичних (лабораторних) робіт
	Усне опитування

	Письмові роботи з засвоєння тем курсу
	Виконання завдань самостійної роботи
Виконання індивідуальних завдань: *MAX = 30 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 15 балів*	*Реферат / РГР / контрольна робота / презентація і т. д.*
Разом:	*MAX = 100 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 60 бал*

Шкала оцінювання результатів навчання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11 Політика курсу

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика

Здобувачі повинні мати активовану пошту.

Обов'язком здобувача є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки та відвідування, перегляд інформації в Viber, Телеграм-каналах групи.

Усі письмові запитання здобувача стосовно навчальної дисципліни мають надсилатися на електронну пошту кафедри або електронну пошту викладача.

Політика щодо пропусків занять

Здобувачі мають відвідувати лекційні й практичні (семінарські) заняття. Відсутність здобувача на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у заходах, що сприяють розвитку здобувачів і поліпшенню іміджу університету.

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Здобувачі мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Здобувач, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Здобувачі, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.